

Kerkhervorming

EN

Transvaal.

LEERREDE,

uitgesproken in de SINT-CATHERINEKERK te Brielle

op Zondag 5 November 1899,

DOOR

W. van den Berg,

Predikant bij de Hervormde Gemeente aldaar.

Kerkhervorming

EN

Transvaal.

Leerrede,

uitgesproken in de SINT-CATHERINEKERK te Brielle op

op Zondag 5 November 1899,

DOOR

W. VAN DEN BERG,

Predikant bij de Hervormde Gemeente aldaar.

(Op verzoek uitgegeven.)

Ps. 33: 5 en 6.

Geen ding geschiedt er ooit gewisser,
Dan 't hoog bevel van 's Heeren mond:
Zijn godlijk' almagt spreekt, en 't is er,
Zijn wil gebiedt, en 't wordt terstond.
Schoon de heldnen zamen
List op list beramen,
God verbreekt hunn' raad;
Schoon de Mogendheden
Snood' ontwerpen sneden,
Hij belacht haar' haat.

Maar d' altoos wijze raad des Heeren
Houdt eeuwig stand, heeft altoos kracht;
Niets kan zijn hoog besluit ooit keeren;
't Blijft van geslachte tot geslacht.
Zalig moet men noemen
Die hunn' Maker roemen
Als hunn' Heer en God,
't Volk, door Hem te voren
Gunstig uitverkoren
Tot zijn erv' en lot

We beleven heden weer den eersten Zondag na den 31^{en} October, en deze is reeds van overlang gewijd aan de herdenking van de Kerkhervorming der 16e eeuw, die deze herdenking ten volle waard is. Hoe ook bezien, zij kan niet anders worden begrepen en gewaardeerd, dan als een werk Gods en de gedachtenis aan Gods daden moeten we steeds levendig houden. »k Zal gedenken hoe voor dezen, ons de Heer heeft gunst bewezen. 'k Zal nauwkeurig op zijn werken en derzelve uitkomst merken en, in plaats van bitt're klacht, daarvan spreken dag en nacht, zoo zong een dichter der oudheid, en sprak het daarmee reeds uit, dat de gedachtenis van Gods daden moed geeft voor 't heden, vertrouwen voor de toekomst. En van hoe groote beteekenis dit is, werd aan het volk der Joden door God zelve, iederen dag herinnerd, als Hij ook de verplichting tot gehoorzaamheid aandringt door de verzekering: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis geleid heb. Werd dat vergeten, eigen neiging en lust werd gevolgd als richtsnoer hunner daden en opvattingen en van een wandelen naar *zijn* wil, kenbaar uit de onveranderlijke eischen van Zijn wet, was er niet langer eenig spoor. — En waar dezelfde oorzaken

nog altijd dezelfde gevolgen hebben, is het hoog noodig de herinnering aan Gods werk gedurig te verhelderen en te verlevendigen. Want maakt men zich, onder de leus van vrije ontwikkeling van het godsdienstig leven, geheel los van alle gebondenheid aan Gods woord, de geschiedenis der Hervorming leert juist, dat het vasthouden aan Zijn woord als richtsnoer van geloof en leven, het beginsel was dat in haar werkte met onweerstaanbare kracht. en de herinnering daaraan verheft dus ook voor onze dagen, *dit* boven allen twijfel dat wie zich, zij het ook onder klinkende leuzen losmaakt van Zijn woord, zich daarmee op een standpunt plaatst, dat door Gods werk is veroordeeld en daarom ook krachteloos blijken moet, naar het woord. »Tot de wet en de getuigenis, want het zal geschieden, dat wie niet naar dezen regel wandelt geen dageraad hebben zal.» Gods woord kan door geen menschelijke wijsheid worden vervangen.

Gaat het u als mij, mijne hoorders, dan verkrijgt die herinnering een buitengewone beteekenis, door de gebeurtenissen die dezer dagen aller hoofden en harten bezig houden. Heel ons vaderland is een en al belangstelling, voor wat in Zuid-Afrika geschiedt, ja we overdrijven haast niet als we zeggen, heel de wereld houdt het oog derwaarts gericht, en ziet met smachtend verlangen uit naar telkens nieuwe berichten; en zoo warm is de sympathie voor onze stamverwanten, de Boeren, dat smart de harten vervult en vrees de zielen beklemt, als het schijnt dat hun strijd voor vaderland en recht wankel staat; maar ook een vreugdekreet met kracht opwelt uit aller hart als daar berichten komen van overwinning, en vooruitgang van hun zaak, en luide en welgemeend klinkt het Eere dien dapperen! uit aller hart en mond.

Een strijd wordt daar ginds gevoerd door een betrekkelijk kleine schaar tegen het machtige Engeland, niet ongelijk aan dien onzer vaderen tegen het schijnbaar onverwinnelijke Spanje, een strijd voor vrijheid en recht; — en wat is in dien ongelijken kamp de zenuw van de kracht, wat is de bron van den moed onzer broederen? Is het niet het onverzwakt vasthouden aan God, en het onbepaald vertrouwen op Zijn hulp, zooals dat spreekt uit de woorden van den grijzen President, zoowel als van allen, die zich in het openbaar laten hooren, en nu moge

de geest des ongeloofs, die in vele kringen onder ons is doorgedrongen, daarvoor de schouderders doen op-halen — ze gaan met God toch welgemoed in den strijd en bedrijven heldendaden zonder wederga, zich zelven opofferend zonder vrees. Dat is eenvoudig niet te loochenen, en dat dit vasthouden aan God, die kin-derlijke, nuchtere vroomheid niet teleurstelt, hoe blijkt het uit de overwinning, die doet zien dat God voor hen strijdt en even goed door verschrikte muilezels weet te helpen, als in vroegere dagen door storm-wind en hagelslag.

Kerkhervorming en Transvaal, voegde ik voor deze ure als onderwerp onzer overdenking te saam en gij ziet in welken zin ik daartoe recht heb. Beide bewijzen dat er slechts in het vasthouden aan God en zijn woord heil is gelegen, en daaraan hebben wij te dringender behoefte naar mate er meer afwijking en willekeur heerscht. We sluiten onze overdenking deze ure daartoe aan, aan het woord van Paulus: 1 Corinthe 3:11—15.

De aanleiding die Paulus vond om zoo met na-druk te wijzen op den eenigen grond van heil, vrede en leven, was gelegen in een feit, dat alle eeuwen door zich heeft herhaald en ook nu nog niet heeft opgehouden. Er was verdeeldheid ontstaan in de christelijke gemeente en menschenlijke verkeerdheid, had zich in de goddelijke prediking gemengd. Ik ben van Paulus, zeide de een; ik ben van Apollos, een ander; ik van Cefas, een derde; ik van Christus, een vierde, die Christus hebben wilde, zonder zijn apos-telen door wie hij sprak; en moesten wij namen en leuzen opsommen, waaronder menschen in onze da-gen zich verdeelen, en ieder voor zich het brevet begeeren van de waarheid te bezitten, we zouden stellig nog wel een langere lijst krijgen. Maar wat Paulus de Corinthiers voorhield, is ook nog afdoend voor onze dagen en geeft ten duidelijkste aan, wie de waarheid op zijn zijde heeft. Niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, het-welk in Jezus Christus is en wie daarop bouwt heeft de waarheid.

Op dat *onveranderlijk fundament* vestigen we uwe aandacht, en zoeken aan de hand van den tekst in verband met wat Hervorming en Transvaal ons leert, een antwoord op deze drie vragen: *Wat is zijn aard?*

Waarmee bouwen we daarop? en welk een bouw moet tot stand komen?

Tegenover den vleeschelijken zin, die zich onder de Corinthiers deed gelden, waar zij naar menschen zich noemden, en zelfs den naam van Christus als een partijnaam misbruikten, tegenover de waanwijsheid, die voor zich de waarheid in beslag meende te nemen, handhaaft Paulus met nadruk het feit, dat het eenige hechte en onveranderlijke fundament, waarop veilig gebouwd kan worden, van God is gelegd en niet aan de beoordeeling van menschen onderworpen kan worden als zijnde geen stelsel, dat kan wisselen met de jaren, maar zijnde de persoon, de historische persoon van Jezus Christus. De aard van dat fundament is dus niet menscheijk en dus zondig en veranderlijk maar goddelijk, heilig, onveranderlijk. Niemand kan een ander leggen, nadat God het gelegd heeft, gelijk niemand van te voren een ander heeft kunnen vinden.

Want waar gaat het eigenlijk om? Om niets minder dan om een rustpunt te hebben voor het hart, boven hetwelk niets gaat of gewenscht wordt, dat in de wereld, haar lusten en lasten, haar vreugde en smart, haar afwisseling en onzekerheid voltoende is om gerust te stellen en den innerlijken mensch, die niet vergaat, te bewaren. Om niets minder dan om bij de menigvuldige eischen des levens, die het welzijn raken van onze personen, van volk en kerk een onbedriegelijke maatstaf te hebben, waar we veilig op aan kunnen; het gaat er om onszelven in den tijd voor de eeuwigheid te behouden. En waar is nu voor deze *vastheid* des levens de grondslag? Is hij niet in God, uit wien en door wien en tot wien alle dingen zijn? En vastheid uws levens te hebben is mitsdien niets anders dan te weten: ik heb vrede met God. En die zekerheid vindt gij niet in eenig gevoel dat de verbeelding in u opwekt. Daarvoor baat ook geen kennis, die een wijze u geeft. Want hij kan niet bewijzen, dat God, dien hij u wijst, den kleinen onwaardigen mensch welgezind is. Daartoe helpt ook geen eigengerechtigheid, waarmee gij u siert. Want God schouwt van den hemel op alle wegen der menschen, maar er is niemand die goed doet, er is er ook niet één. Niemand kan ook ooit zijn broeder verlossen, maar wat voor allen onmogelijk was en eeuwig

blijven moest, dat heeft God gedaan. Hij, de Almachtige, de Heilige, heeft den raad zijner liefde in de volheid des tijds geopenbaard en in Christus Jezus den grond gelegd, die niet wijkt of wegzinkt, maar ons draagt met al wat we zijn, hebben en doen, en dat fundament draagt ten opschrift: »Gij hebt mij niet uitverkoren, maar ik heb u uitverkoren, en heb u gezet dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen en dat uwe vrucht blijven zou;» en aan de andere zij: Hierin is de liefde: niet, dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons liefgehad heeft en zijnen Zoon heeft gegeven tot een verzoening onzer zonden. En wat wij noodig hadden om des levens vastheid te hebben, dat geeft de Christus ons in zijn persoon te aanschouwen; het één zijn van den mensch met God. En evenmin als Noach het ooit zou hebben verzonnen den regenboog aan te zien als het teeken van een verbond, zoo God hem daartoe niet het recht had verleend, zou het ooit in eenig mensch zijn opgekomen op zulk een wijze het raadsel op te lossen van 's menschen vrede met God, en juist aan dien goddelijken oorsprong ontleent deze grondslag zijn vastheid en wie ooit daarop rusten zal en dus die vastheid proefondervindelijk kennen, moet zich niet laten besturen door zijn kortzichtige wijsheid, die hem naar eigen maatstaf beoordeelt, maar moet *gelooven*, dat hij van God is gelegd. Wie daaraan twijfelt, plaatst zich daarmee op een grondslag, die verschuift en wegzinkt juist als hij vastheid moest bieden, gelijk dan ook de Schrift hem, die twijfelt, gelijk noemt aan een bare der zee, die van den wind op en neer geworpen wordt.

Neen, wie vastheid wil moet gelooven, zooals de Hervormers der 16e eeuw geloofden, zooals de Boeren onzer dagen gelooven: in kinderlijke eenvoudigheid des harten, waardoor zij voldoen aan den eisch, waaronder het Koningrijk der hemelen alleen kan worden verkregen en zijn kracht in 's menschen zwakheid volbracht. »Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen hebt verborgen en hebt ze den kinderkens geopenbaard. Ja Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor u.» Zoo sprak immers de Heiland en dat geloof is ook alleen een *bewijs* der zaken, die men niet ziet en geeft als zoodanig ook *persoonlijke* zekerheid.

Zoo staan de Hervormers daar voor ons, zwak en klein, verbroken en verbrijzeld van harte wanneer zij zien op zich zelve, van harte instemmend met het lied van Luther: „Met onze macht is 't niets gedaan, die gaat al ras verloren”; maar daarom juist ook onverwinbaar door het Godsvertrouwen dat hem doet jubelen ook waar hij van rondom wordt bedreigd en angstig gekweld:

Een vaste burg is onze God,
Een toevlucht voor de zijnen!
Al drukt het leed, al dreigt het lot,
Hij doet zijn hulp verschijnen!
De vijand rukt vast aan
Met opgeheven vaan:
Hij draagt zijn rusting nog
van gruwel en bedrog,
Maar zal als kaf verdwijnen! —

Geen ontveinzen van de macht der duisternis waarmee zij het eigenlijk te doen hebben, zien we bij hen maar bij al den angst dien zij over eigen ellende en nood hebben gevoeld en beleden een onverstoorbare vrede, gedekt als zij zich weten door het schild des geloofs, waarmee zij alle vurige pijlen des Boozen uitbluschten. Steunend op Christus Jezus en dien gekruisigd als op den grondslag van God gelegd, toonen zij een stalen kracht bij geheiligde karakters. En wat ook zij veranderd in de eeuwen die sinds de Hervorming vervlogen, het doet goed in onze stamverwanten in Zuid-Afrika te zien dat hetzelfde geloof nog dezelfde krachten verleent denzelfden moed, denzelfden nuchteren zin, die even ver is van dweepzucht als van dien modernen tijdgeest, die God de regeering en leiding over menschen en volken ontzegt. Hoort een Paul Kruger bij het sluiten van den Volksraad aan den vooravond van den oorlog, waartoe Engeland dwong.

»De beide Volksraden, zoo sprak hij, zijn nooit »onder zulke buitengewone omstandigheden verdaagd. »Alles dreigt nu op oorlog, en waarom? Omdat de »*leugengeest* de overhand genomen heeft tot in verschildende landen, omdat dit volk geen eigen regeering mag hebben.” Een doordringen als bij Luther ook bij hem tot op den diepsten grond van al de ellende die Engeland over hun land brengen wil: een luisteren naar den *leugengeest*, die lage hebzucht onder gezochte voorwendzelen tracht te ver-

bergen. Maar ook een vertrouwen, een afhankelijkheid die zich houdt aan Gods woord en volhardt in gebed. Als hij onder instemming van al de leden dankbaar heeft erkend hoe God de Heer hen in dat land geplant heeft en tot hiertoe geleid, spreekt hij zijn vertrouwen uit »al komen ook duizenden op ons af, zonder zijn wil zullen we niet behoeven af te geven, wat de Heer ons heeft geschonken en wat we alleen aan Hem danken” en gaat dan voort: »Laten wij dan onze gebeden tot Hem opheffen en tot Hem bidden. Hij zal de Beslisser zijn en zijn beslissing zal nooit op *leugen* zijn gegrond doch op *recht* en *waarheid*.” En als hij dan op Ps. 118: 7 heeft gewezen, waarin de schoone belijdenis: De Heer is mij tot hulp en sterkte, voegt hij er bij »De Heer zal met ons strijden en als Hij met ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Wij moeten strijdend steeds onze gebeden tot Hem opzenden.” Ziet daar wat het zegt M. H. te staan op het fundament dat God zelf eens gelegd heeft. Het doet lot en leven in Gods hand stellen en bewijst nog in de Boeren wat de helden der Hervorming reeds hebben doen zien: Gods woord is hun steun en daaraan tornen zij niet. Daarin vinden zij hun kracht en hun moed en al worden zij dan ook door overmacht overwonnen, het kan hun geen schande brengen, maar tot in verre nageslachten zal het hun tot eere zijn, dat zij met God hun leven met blijdschap ten offer hebben gebracht voor waarheid en recht, en dat is meerdere roem dan een lichtzinnige wereld ooit brengen kan aan het succes van hebzucht en ruw geweld.

Ps. 118: 7 en 8.

De Heer is mij tot hulp en sterkte.
Hij is mijn lied, mijn psalmgezang;
Hij was het, die mijn heil bewerkte;
Dies loof ik Hem mijn leven lang.
Men hoort der vromen tent weërgalmen
Van hulp en heil, ons aangebragt;
Daar zingt men blij', met dankbre psalmen:
Gods regterhand doet groote kracht!
Gods regterhand is hoog verheven;
Des Heeren sterke regterhand
Doet door haar daan de wereld beven;
Houdt door haar kracht Gods volk in stand.
Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven,
Maar leven; en des Heeren daan,
Waar door wij zoo veel heils verwerven,
Elk, tot zijn eer, doen gadeslaan.

Hebben we opgemerkt dat de grond van de vastheid des levens van God is gegeven en dat deze niets anders is dan Jezus Christus, de tweede vraag die we ons voorstelden luidt: Wat moeten wij daarop bouwen? En ook daarop geeft ons tekstwoord, in verband met wat de Hervorming en de strijd der Transvalers ons leert, een antwoord dat uiterst leerzaam moet worden geacht voor allen, die aan vastheid van hart behoefte hebben en waarde hechten maar die, helaas zoeken door middelen die moeten falen. Op dien van God gelegden grondslag mogen we slechts met zulke bouwstoffen bouwen, die den vuurproef van Gods oordeel kunnen doorstaan. Zóó bedoelt het de apostel; zóó verstonden het ook de Hervormers; zóó brengen ook onze stamgenooten in Zuid-Afrika het in practijk, en zóó moet het ook door ons allen geschieden.

Zoo bedoelt het de vermaning des apostels, waar hij schrijft. En indien iemand op dit fundament bouwt goud, zilver, kostelijke steenen, hout, hooi, stoppelen, eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven. Zoo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen; zoo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden; maar zelf zal hij behouden worden, doch alzoo als door vuur. — Gij ziet de apostel stelt wat in de gemeente geschiedt in het licht dat van den jongsten dag valt op al dit aardsch gedoe, en hij kan niets doen dat meer aangrijpen kan. Want even als den mensch veel nietig toeschijnen zou wat hij nu belangrijk acht, en veel belangrijk wat hij nu niet telt, indien hij aan zijn sterven dacht, zoo behoort ook de Christelijke gemeente uit alle tijden zich in den geest den dag der wederkomst onzes Heeren voor te stellen; en doet zij dit, hoeveel zal zij opgeven en als nietig beschouwen, wat ze nu hoog verheft, omdat zij gevoelt dat de Heer daarnaar niet vraagt; en veel dat zij nu verzuimt, aangrijpen omdat zij verstaat, dat is het hebben van olie in de vaten naast de lampen dat noodig is om straks den bruidegom welkom te kunnen heeten. Dat geldt voor alles de leeraars, die voor hun: ik ben van Paulus; ik van Apollos of hoe de stervelingen en dienaars ook mogen heeten, maar al

te licht vergeten dat op den kostbaren grond die van God is gelegd, dat op Jezus Christis slechts met goud en zilver en edelgesteenten gebouwd worden mag en niet met hout, hooi, stoppelen. Paulus denkt hier van zelf slechts aan dezulken die dat fundament niet veranderen of ontwrichten, zooals in onze dagen door zoovelen geschiedt, die den Christus Gods als grond en oorzaak van hun vrede met God verwerpen; aan dezulken dus slechts die met blijdschap en volle instemming belijden: de zaligheid is in geen anderen; en denzulke belooft hij dan ook alleen, dat zij zelf zullen behouden worden. Maar al zullen zij hun eigen ziel als toch op Christus gebouwd ook redden, het zal ter nauwernood zijn, als een brandhout uit het vuur en hun werk — wordt verteerd. Zij zullen zien dat zij dingen hebben geleerd die voor de eeuwigheid geen waarde hebben, omdat, hoe schoon hun leer en opvatting ook moge passen in het kader van menschelijke wijsheid, en hoe ook toegejuicht en geroemd als vrijzinnig, zij toch geen zielen kan winnen voor de eeuwigheid, en zij dus in den dag die alles aan het licht brengt moeten zeggen: ik heb mijn tijd en mijn kracht onnut besteed. En al komen zij dan ook zelf nog in het koninkrijk binnen — in vergelijking met wat zij hebben *konden: werken* die hen volgen, *verlosten* die hen danken, omdat zij hun den weg des levens hebben gewezen — is hun zaligheid een zaak ter nauwernood verkregen. Neen, geen wijsheid van menschen, geen opvattingen van stelsels, geen betoogen en beschouwingen van wereldsche geleerdheid, geen opsieren van het woord des Heeren mag worden gebracht of door de hoorders gewenscht. Dat is alles niets dan dor hout waaruit het levenssap is geweken, niets dan hooi en stoppelen, een vluchtige prooi van het vuur. Goud moet de prediking brengen, het onvervalschte goud van Gods welbehagen; den zilvergians moet zij uitstralen der liefde die de vervulling is der wet; als edelgesteenten moeten Gods beloften er in fonkelen die dit en het toekomend leven omvatten. Omdat Christus Jezus de grond is van alle heil, mag niets gedaan en geleerd, wat voor hem niet kan bestaan; wat van hem niet uitgaat en daarom ook tot hem niet leidt — en wie haar hooren — zij mogen niets willen dan Christus Jezus zonder bijvoeging van iets eigen-

willigs. Wie daar een prediking wil naar een bepaald model, opgesierd door geliefkoosde voorstellingen, vervormd naar de mode, verlangt niets dan hout, hooi, stoppelen, nietig in het vuur der beproeving. Neen niets dan het goud der prediking dat gij in Jezus Christus vrede hebt met God door de vergeving der zonden; niets dan het zilver der eenvoudige voorstelling van den wandel in het licht, dien gij als kinderen Gods hebt te leiden; niets dan de edelgesteenten der beloften die uw hoop op de eeuwige Godsstad steeds voeden — moogt gij u wenschen gemeente des Heeren die op het van God gelegd fundament wenscht te worden gebouwd.

Zóó hebben ook de hervormers het verstaan waar zij al den omhaal van goede werken, waarin de roomsche kerk hunne zielen had verward, al de schepselvergoding en al de werkheiligheid, waardoor zij van het eenig fundament Jezus Christus waren afgedrongen, hebben overboord geworpen voor het eenvoudig geloof aan Gods woord. Nadat zij zelf het hadden leeren kennen als een woord des levens, dat hun beangstigde zielen had gestild en vertroost, was dat *woord*, dat woord *alleen*, dat woord *geheel*, hun banier en hun kracht. Het was het vlammend zwaard in hun handen dat elken tegenstand neerwierp en overwon. Het ging door tot de verdeling der ziel en des geestes, 't heeft ook een medegetuige in het geweten en was als zoodanig hun aanval - en hun verdedigingswapen in den strijd tegen den machtigen vijand, vertegenwoordigd door keizer en rijk door paus en kardinalen — en deed tegelijkertijd dienst als het afdoend gereedschap om het huis Gods te bouwen in de wereld en de gemeente weer te brengen op het fundament, waarop zij moet rusten om steeds hooger te kunnen rijzen. Voorzeker! hier geen hout, hooi of stoppelen van menschelijke geleerdheid of wijsheid, maar het goud, het zilver, de edelgesteenten van Gods woord.

Zóó beoefenen het ook onze stamgenooten in Transvaal, en zonder nu te beweren, dat allen daar persoonlijk de kracht van dat woord Gods hebben ervaren (wat van zelf door ons niet beoordeeld kan worden), moet het toch worden opgemerkt dat het woord Gods de onaangevochten macht is, die haar stempel drukt op het volkskarakter. En was dat

woord in den tijd der apostelen en kerkhervormers de groote macht, die wonderen werkte, — dáár over de zee hebben de nazaten en mede-afstammelingen onzer gereformeerde vaders dien schat toch trouwer bewaard, den eerbied daarvoor in onbegrensde mate heilig gehouden, en zijn daardoor nog ten aanschouwe van heel de wereld, het bewijs dat de oude Bijbel in eenvoud aangenomen en onderzocht, nog evenzeer een goudmijn is van vertroosting, van energie, van moed en van kracht. Het ongeloof moge spotten met een veldheer, die in den Bijbel leest op het slagveld en bidt onder het vliegen van het moordend lood, hij is desniettemin een man van wien kracht uitgaat en bezieling. En vinden nu deze onze verwanten in deze dagen van zware beproevingen en bangen strijd algemeen medegevoel, dat met hen doet lijden en met hen doet juichen, het doet inderdaad goed, te zien, dat dit zich uit in woord en daad, in krachtige pogingen om leed te verzachten, ellende te lenigen, en te ontdekken, dat niemand in dezen achterblijft. Alle standen en rangen, ouden en jongen, aanzienlijken en geringen, ze zijn allen één in geestdrift voor de Boeren. Niemand denkt er aan hen te verloochenen en, gelijk we zeiden, dat doet goed, dat verheugt. Maar, als we bedenken *wat* dien Boeren den moed geeft om tegen het machtige Albion naar de wapenen te grijpen, en dan zien, dat de sympathie ook bewezen wordt door wie in hun godsdienstige opvattingen hemelsbreed van hen verschillen; door wie hier den grondslag, die van God is gelegd, als een hoofd des hoeks ten eenenmale verachten; door wie in Gods woord geheel en al vreemdelingen zijn, nadat zij eerst aan menselijke opvattingen en willekeurige beschouwingen de voorkeur hebben gegeven; door wie onder den invloed van het ongeloof heel den Bijbel overboord hebben geworpen, — dan wordt die belangstelling bij wijlen bevreemdend en beschouwen we haar liefst als een *gelukkige inconsequentie*, een onwillekeurige hulde, die gebracht wordt aan het machtige wapen dat wonderen werkt. En heeft men zelf te kwader uur den eerbied en de liefde voor Gods woord verloren — er spreekt dan, al is het onbewust, de belijdenis uit. dat welgelukzalig de man is, die zich vasthoudt aan God en steunt op zijn woord, en huns ondanks veroordeelen zij door hun sympathie

voor de Boeren de eigenwillige en eigenmachtige en goddelooze verzaking van den Christus Gods en de verachting van den Bijbel, waaraan in ons midden steeds breeder scharen zich schuldig maken. En als de felle worstelstrijd, die daar ginds wordt gestreden, *daarvoor* het oog op den vaderlandschen bodem mocht openen, dan zou dat stellig het bloed meer dan waard zijn, dat daar den aardbodem kleurt. Immers dan zou dat bloed een beschuldiging worden van eigen afwijking van God en tot terugkeeren dringen tot de oude, beproefde paden, waarop zij nog wandelen als onze vaderen weleer, en daarvan zou de belofte nog worden vervuld: Die zijn overtredingen bekent en laat, zal barmhartigheid ontvangen.

En bidden wij nu allen onzen broederen de kracht toe tot volharden, tot overwinnen, en dragen wij hen en hunne belangen op aan God, die lust in waarheid heeft en die als God van Transvalers en Engelschen beiden, zich een grimmig Wreker toont van alle ongerechtigheid, in wat vorm en onder wat voorwendsels ook bedreven, wiens beslissing op gerechtigheid en waarheid door het volk van Zuid-Afrika biddend wordt verwacht, — we bidden ook dat hij het zwaard doe ophouden van te vernielen en uit het kwade, dat menschen hebben bedacht en gezocht, het goede moge doen voortkomen. —

En als we dan, hetzij bewust of onbewust door onze medelijdende liefde, hulde brengen aan het eenvoudig en onverzwakt geloof van Oom Paul en het volk van Transvaal, we moeten er ons meer van bewust worden dat eenzelfde geloof ook ons noodig is indien we op het fundament zullen staan, van God in Jezus Christus gelegd en we daarop moeten voortbouwen op de wijze als ons is gebleken. Wij kunnen niet toe met een eigengemaakte vroomheid, een eigengemaakte zaligheid, een eigengemaakten God — en daaraan wagen we ons toch als we afwijken van het fundament dat de Eene waarachtige God heeft gelegd, als we Christus Jezus niet laten in zijn waarheidigheid maar hem op hedendaagsche wijze van zijn goddelijke waarde berooven, en *straffend* en *ernstig veroordeelend* klinkt de geloofsgetuigenis der eeuwen, zoowel als die onzer dagen, voor allen die op eigenwilligen grond met eigenwillige middelen zich een ge-

bouw van godsdienstige vrijheid en vroomheid trachten op te richten maar om daarmee niets te bereiken dan een nietige prooi van het vuur. Want een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is — kan *niemand* al moge dat ook op velerlei wijze worden beproefd en beweerd. En op dat fundament moet gij worden gebouwd en op uw beurt bouwen om aan de heerlijke roeping te kunnen beantwoorden om Gods tempel te zijn waarin de geest Gods woont om m. a. w. zoo te worden geheiligd dat de booze geesten van wereldliefde en lichtzinnigheid die te voren in u woonden en zoo ontzettend veel kwaad stichtten, worden gebannen uit uw hart en gij God wederom kent in al uwe wegen, Hem prijst en in Hem rust. En kunt gij nu niet betwisten wijl gij het ziet dat het geloof wel waarlijk een alles overwinnende kracht heeft, immers vastheid geeft aan het anders zoo bevreesd en wankelmoedige hart en een vertrouwen uitstort dat gij anders onmogelijk moet achten — luide moet het dan in uwe ooren klinken en krachtig werken in uwe ziel wat Paulus ook de Corinthiërs toeroept: „Niemand bedriege zich zelve: Zoo iemand dunkt dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas opdat hij wijs worde. Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God. Want er is geschreven: Hij vat de wijzen in hun arglistigheid, en wederom: de Heer kent de overleggingen der wijzen dat zij ijdel zijn.” Bedriegt ook gij u daarom niet maar bedenkt dat uw hart, zoo lang gejaagd en beangst slechts rust vindt en troost als gij den vrede hebt gevonden dien de zekerheid werkt dat God uw leven wil en gij op Christus Jezus u zóó verlaat dat gij weet dat zelfs de vuurgloed van het oordeel u nimmer schaden kan. Dan geldt u eerst »Gods gebouw, Gods akkerwerk zijt gij!» En laat dan al de moeiten klimmen en de onrust rondom u zich vermenigvuldigen, uw hart zal zich stillen voor God en uw eerbied voor dat Godsgebouw zal zoo groot zijn, dat gij niets onheiligs in u duldt en gij dus met kracht den strijd aanbindt zoowel tegen de waanwijsheid der wereld, die Christus verwerpt, als tegen de zelfzucht die u tot een slaaf der zonden zou willen maken. Het akkerwerk Gods zult gij verzorgen door als de hervormers en Boeren met getrouwheid ter schole te gaan bij zijn woord. Dat is ons volk,

dat is ook u allen persoonlijk van noode. Zult gij krachtig worden en sterk in den Heer, dan moet het fundament van apostelen en profeten door God eens gelegd, de grond zijn waarop gij bouwt en zijn woord de bron van uwe wijsheid, de bron ook van uw kracht de grond uwer hoop, en hoe meer het dat wordt, hoe meer gij ook zult wandelen als kinderen der Hervorming die zich hunner belijdenis nooit schamen maar ook bij het naderen van gevaren van leven of dood instemmen met de Transvaalsche broederen die, zich aangordende tot den strijd, elkander vermaanden met deze in waarheid vrome woorden »Laat ons »vaststaan en wachten op het heil des Heeren. De »Heer regeert. Hij zal rechtvaardigheid doen zege»vieren. Wij stellen ons lot in Gods hand. Hij zal »'t alles wel maken.” En stemt uw hart waarlijk daarmee in, wat zou u dan ooit kunnen schaden? Ook wat u bezwaart bekommert en ontrust zal dan meewerken ten goede.

AMEN.

Gen. 156 : 4.

Gij, Christen! die op Hem vertrouwt,
Gij moet geen dreigen vreezen;
Die God, die van den hemel schouwt,
Zal ons een toevlugt wezen:
Der legerscharen Heer
Waakt voor zijn woord en eer,
Geeft ons geduld in nood,
En kracht, en moed in dood,
Wie zou dan dreigen vreezen?

